

Ympäristöministeriölle

8.3.2017

Jätelaitosyhdistys ry:n täydentävä lausuma jätelain muuttamista selvittävän työryhmän loppuraporttiin ja jätelain muutosehdotuksiin

Ympäristöministeriö asetti 22.8.2016 työryhmän valmistelemaan jätelain (646/2011) muutosta. Työryhmän tehtävänä oli tammikuun 2017 loppuun mennessä valmistella jätelainsäädännön yhdyskuntajätehuollon vastuunjakoa koskevaa uudistusta ja samassa yhteydessä tarkastella myös jätelain ja hankintalainsäädännön yhteensovittamista ja tehdä näitä koskevat ehdotukset vaikutusarviointeineen. Jätelaitosyhdistys ry on ollut edustettuna työryhmässä.

Jätelaitosyhdistys ry esittää täydentävänä lausumanaan seuraavaa:

1. Infran eriyttämisen selvittäminen - markkinaehtoisen toiminnan yhtiöittäminen

Työryhmän loppuraportissa esitetään jätelaissa säädettäväksi pysyväksi jätehuoltoalaa koskevaksi sidosyksikön ulosmyyntirajaksi 10 % *edellyttäen*, että ympäristöministeriö laatii erillisen selvityksen infran eriyttämisestä yhtiöittämällä vuoden 2017 loppuun mennessä. Selvityksen pohjalta päätettäisiin mahdollisista jatkotoimista.

Jätelaitosyhdistyksen näkemyksen mukaan kilpailuneutraliteetti jätealalla toteutuu jo säädetyin keinoin. Esitetty lähestymistapa ei huomioi kuntien perustuslailla turvattua itsehallintoa (perustuslaki 731/1999, 121 §). Kuntien itsehallinnon toteuttamisen lähtökohtana on muun muassa oikeus organisoida toimintojaan haluamallaan ja tarkoituksenmukaisella tavalla. Tähän oikeuteen ei tule puuttua. Sidosyksikkö on perustettu toteuttamaan tiettyä tarkoitusta, kuten jätehuollon järjestämistä, eikä tehtävää tule vaarantaa.

Ajatus infran eriyttämisestä on selvitysmies Alkion raportissa¹ jäänyt keskeneräiseksi ongelman asettelun, tunnistamisen ja todentamisen näkökulmista. Nyt esitetty lähestymistapa selvitystyölle on lähtemässä liikkeelle etukäteen valitusta ratkaisutavasta ilman todellisen

¹ Jätelain ja hankintalain yhteensovittaminen yhdyskuntajätehuollossa, Loppuraportti 4.11.2016.

ongelman olemassaolon selvittämisestä. **Jätelaitosyhdistys katsoo, että ennen infran eriyttämisen selvittämistä on selvittävä, onko todellista infraan liittyvä ongelmaa olemassa ja jos on, mikä se on. Vasta sen jälkeen voidaan selvittää ratkaisuvaihtoehdot ja niiden toteuttamiskelpoisuus – mikäli tarvetta on.** Jätelaitosyhdistys korostaa, että kunnan järjestämää jätehuoltoa julkisena palveluna ei voida tarkastella pelkästään kilpailulainsäädännön näkökulmasta, vaan olennaisia ovat jätehuollon terveys- ja ympäristönäkökohdat, huoltovarmuuden varmistaminen sekä jätehuollon yleinen toimivuus.

Jätelaitosyhdistys yhtyy valtionvarainministeriön 4.1.2017 ympäristöministeriölle toimittaman muistion sisältöön, jossa todetaan mm. seuraavaa:

”Biojätteiden käsittelyn ja jätteiden polttotoiminnan erillinen yhtiöittäminen tarkoittaa puut-tumista kunnan oikeuteen organisoida toimintansa. Perustuslain 121 §:n mukaan kunnan hallinnon yleisistä perusteista tulee säätää lailla. Säännös tarkoittaa, että kunnan hallinnon organisoituminen pitäisi jättää kunnan itsehallinnon päätettäväksi. Jos sitä rajoitetaan, tulee siihen olla riittävät perusteet.

Erillistä yhtiöittämisvaatimusta on perusteltu kansallisen kilpailuneutraliteetin varmistamisella. Tosiasiassa kyse on kuitenkin kilpailun avaamisesta, joka joko vaikeuttaa kunnan lakisääteisen veloitteen hoitamista tai ainakin tuo sen hoitamiseen uusia riskejä. Kun kyse on lakisääteisen ja yhteiskunnallisesti tärkeän veloitteen hoitamisesta, ei erillinen yhtiöittämisvaatimus ole perusteltu. Mahdolliset kilpailuneutraliteettiongelmat ovat poistettavissa muullakin tavoin, kuin vaarantamalla lakisääteisen veloitteen kokonaisvastuun kannon. Näitä muita keinoja ovat mm. markkinahinnoittelun edellyttäminen sekä siihen liittyvät riittävät valvontakeinot KKV:lle.”

2. Markkinapaikan perustamisen selvittäminen

Työryhmän loppurapportissa esitetään selvitettäväksi jätehuollon markkinapaikan perustamista. Loppuraportissa todetaan, että selvitys laadittaisiin vuoden 2017 loppuun mennessä ministeriöiden ja Kilpailu- ja kuluttajaviraston yhteistyönä.

Jätelaitosyhdistys huomauttaa, että **selvityksessä on olennaista ottaa huomioon myös sidosryhmien ja käytännön toimijoiden näkemykset.** Myös markkinapaikkaan liittyvät käytännön vastuut, velvollisuudet ja rahoitukseen liittyvät kysymykset on selvittävä huolella.

3. Kokonaisvaikutukset ja kustannukset eri toimijaryhmille

Sääntelyn muutosten kokonaisvaikutuksia ei ole arvioitu kunnolla missään vaiheessa prosessia. Eri muutoksia ja niiden vaikutuksia ei voida arvioida toisistaan irrallaan. **Jätelaitosyhdistys on huolissaan esitettyjen muutosten kokonaisuuden aiheuttamista vaikutuksista jätehuollon toimivuuteen ja tavoitteiden saavuttamiseen sekä muutosten aiheuttamista kustannuksista yhteiskunnalle ja kuntalaisille.** Lakimuutosten kokonaisuuden vaikutukset ulottuvat myös merkittävästi yhdyskuntajätehuollon ulkopuolelle.

Jätehuollon perusperiaatteita, jotka liittyvät ympäristön ja terveydensuojeluun² tulee tarkastella vaikutusten arvioinnissa yhtä seikkaperäisesti kuin kilpailun edistämiseen liittyviä näkökohtia. **Jätelaitosyhdistys muistuttaa, että jätehuolto on yhteiskunnallinen välttämättömyyspalvelu, jonka saatavuus tulee turvata kaikille.** Jätehuollon asianmukainen organisoiminen on osa huoltovarmuutta ja siten Suomen kokonaisturvallisuutta. Läheisyysperiaatteen mukaan jätehuollon oman infran säilyttäminen Suomessa on tärkeää.

Helsingissä 8. päivänä maaliskuuta 2017

JÄTELAITOSYHDISTYS RY

Riku Eksymä
toimitusjohtaja

Amanda Nikkilä
lakimies

² Jätelain (646/2011) 1 § ja jätepuitedirektiivin (2008/98/EY) 1 artikla.